

N:o 2.

Ank. till Riksd. Kansli den 14 Febr. 1881, kl. 3 e. m.

*Memorial, angående verkställd granskning af Riksbankens tillstånd
och förvaltning.*

Till följd af den Banko-Utskottet, enligt instruktion, åliggande skyldighet att undersöka och granska Riksbankens tillstånd samt huru densamma blifvit styrd och förvaltd och att dervid med särskild uppmärksamhet följa fullmäktiges i Riksbanken åtgärder i och för metalliska kassans upprätthållande, har Utskottet tagit kännedom dels af bemälda fullmäktiges allmänna och särskilda protokoll för tiden från den 15 Januari nästlidna år, intill hvilken dag ansvarsfrihet blifvit fullmäktige för deras i protokollen antecknade beslut och åtgärder beviljad, till och med samma dag innevarande år, dels af de berättelser med dervid fogade reservationer, som sistförflutna års revisorer af Riksbankens hufvud- och afdelningskontor afgifvit, dels af fullmäktiges i Utskottets memorial N:o 1 till Riksdagen öfverlemnade berättelse, dels ock af de berättelser, hvilka till Utskottet inkommit från styrelserna öfver Riksbankens afdelningskontor i afseende å dessas förvaltning under år 1880; och får Utskottet efter nu fulländad granskning, sin instruktion likmätigt, berättelse deröfver till Riksdagen härmed afgifva.

Riksbankens metalliska kassa, hos bankinrättningar eller handelshus å utrikes ort innestående medel samt tillgång af oremitterade vexlar,

Bih. till Riksd. Prot. 1881. 6 Saml. 1 Afd. 2 Häft.

accepterade till betalning å utrikes ort, uppgingo vid 1880 års ingång till ett sammanlagdt belopp af i det närmaste 32 millioner kronor, nemligen 16,87 millioner i myntadt och omyntadt guld och silfver, 8,40 millioner i kontanta tillgångar å utrikes ort och 6,68 millioner i accepterade utländska vaxlar i portföljen, stego redan under påföljande Februari månad till mer än 37 millioner kronor, vaxlade sedermera mellan detta belopp och något öfver 33 millioner kronor till medlet af September, voro under derpå följande två månader i stadigt stigande samt uppgingo i början af December till 39,86 millioner, hvarefter de åter sjönko och uppgingo vid årets slut till 37,67 millioner kronor, deraf 16,22 millioner kronor i guld och silfver, 9,70 millioner i utländska behållningar hos banker och bankirer samt 11,75 millioner i utländska vaxlar i portföljen; och hafva sålunda dessa, till betalning med utlandet användbara valutor under året ökats med något öfver 5,6 millioner kronor. Särskildt hafva behållningarna hos utländska bankinrättningar och handelshus under året vaxlat mellan 7,58 millioner kronor i November och 16,70 millioner kronor i April samt tillgången af accepterade utländska vaxlar i portföljen mellan 4,09 millioner i medlet af Mars och 12,66 millioner i medlet af November.

Beloppet af utelöpande sedlar, hvilket vid 1880 års ingång uppgick till 31,58 millioner kronor, har under årets lopp så förökats, att detsamma vid årsafslutningen stigit till 39,40 millioner, hvaremot å andra sidan den obegagnade sedelutgifningsrätten under samma tid nedgått med 8,81 millioner kronor, eller från 21,52 till 12,71 millioner.

Uti Riksbankens kassatillgångar har den metalliska kassan under ifrågavarande år ingått med ett belopp, som fluktuerat mellan något öfver 15 och närmare 18 millioner kronor, med undantag endast för någon del af sistförflutna Maj månad, då guld- och silfvertillgångarna icke uppgingo till mer än omkring 14,2 millioner kronor, orsakadt hufvudsakligen genom hastigt inträffad minskning i förrådet af gällande guldmünt. Detta förråd, som vid 1880 års början utgjorde i det närmaste 6 millioner kronor och ännu vid Maj månads ingång besteg sig till 5,69 millioner, nedgick nemligen sedermera under förra hälften af den månaden till 3,57 millioner kronor. I anledning häraf vidtogos af fullmäktige åtgärder för guld-kassans ökande dels genom indragning från London i två särskilda poster af guldplantsar till värde af 100,000 pund sterling, dels ock genom införskaffande från Köpenhamn af ett belopp af 500,000 kronor i skandinaviskt guldmünt. Under September och November månader, då me-

talliska kassan jemväl var i sjunkande, föranstaltades af fullmäktige om ökning af guldtillgångarna dels medelst ytterligare indragning i September månad af guldplantsar från London till värde af 50,000 pund sterling, dels ock genom inköp mot vexelförsäljning af skandinaviskt guldmynt från Köpenhamn till sammanlagdt belopp vid dessa två tidpunkter af 1,7 million kronor. Emellertid har Riksbankens guldkassa i sin helhet, eller med inberäkande af ej mindre det lagligen i riket gällande guldmyntet än ock Riksbankens förråd af utländskt guldmynt och omynadt guld, under år 1880 icke mer än ett par veckor af Maj månad understigit 10 millioner kronor, men väl vid åtskilliga tillfällen uppgått till 12 millioner och derutöfver.

Deremot hafva Riksbankens silfvertillgångar under ifrågavarande år icke oväsentligen minskats. Silfverkassan utgjorde nemligen vid årets början 5,26, men vid årets slut endast 3,86 millioner kronor. Minskningen, 1,40 millioner, omfattar dels det gällande konventionssilfvermyntet, dels ock förrådet af äldre silfvermynt, hvaraf under året till Kongl. Myntet försålts 1,13 millioner för nedsmältning och ommyntning. Enär, efter hvad Utskottet inhemtat, jemväl under innevarande år äldre silfvermynt kommer att af Riksbanken till Myntverket afyttras, torde bankens nu innehafvande förråd af dylikt mynt vid årets slut varda ytterligare minskadt.

Omfattningen af Riksbankens utländska vexelrörelse har under nästlidna år varit af ungefärligen enahanda betydelse som under flera föregående. Omsättningssumman å denna rörelsegren uppgick år 1880 vid Riksbankens hufvudkontor till 194,25 millioner kronor, deraf sålda vexlar för 93,94 millioner och köpta för 100,31 millioner. Vid Riksbankens afdelningskontor i Göteborg och Malmö har utländsk vexelhandel jemväl drifvits. Sålunda hafva vid Göteborgskontoret blifvit köpta utländska vexlar i pund sterling, riksmark och francs för tillhopa 3,98 millioner kronor och försålts dylika valutor i riksmark för något öfver 163,000 kronor. Vid afdelningskontoret i Malmö har endast köp af utländska vexlar ifrågakommit uti nyssnämnda myntslag och kronor till ett sammanlagdt belopp af något öfver en million kronor.

Vinsten å vexelhandeln i dess helhet för år 1880 beräknas, efter hvad Utskottet inhemtat, till 286,000 kronor.

Den inhemska diskonterings- och utlåningsrörelsen i Riksbanken, hvilken i följd af de ogynsamma förhållandena för landets industriella verksamhet och deraf föranledd inskränkning i affärerna under 1879 nedgick från 51,84 millioner kronor vid det årets början till 34,54 millioner kronor vid samma års slut, har, ehuru under förra delen af det sist gångna året onekligen en förbättring inträffat, dock icke i någon afsevärd mån tilltagit. Visserligen tillväxte portföljen af inrikes vaxlar från 8,80 millioner kronor vid 1880 års början till 10,37 millioner vid årsafslutningen, och utlåningen under samma tid från 25,74 till 32,84 millioner. Denna ökning i utlåningsrörelsens storlek, hvilken inträdde redan under första kvartalet och sedan dess bibehöll sig utan synnerliga förändringar under hela återstående delen af året, är dock hufvudsakligen att tillskriva de enskilda bankerna af Riksbanken beviljade vaxlingsförskott, hvilkas belopp under året uppgick till 8,82 millioner kronor.

I sammanhang härmed får Utskottet meddela, att, enligt de från Riksbankens afdelningskontor inkomna berättelser, dessas nettovinst å dem för lånerörelsen anvisade förlag, hvilka finnas i fullmäktiges berättelse meddelade, under år 1880 utgjort

vid afdelningskontoret i Göteborg	kronor	392,887:05
» » i Malmö	»	286,833:74
» » i Luleå	»	113,022:13
» » i Visby	»	37,006:36
» » i Östersund under de tre månader af nästlidna år, detta kontor var i verksamhet, »		1,374:55.

Vinsten vid hufvudkontoret å enahanda rörelse har uppgått till närmare 718,000 kronor, dock utan afdrag af de för samma rörelse belöpande förvaltningsutgifter, hvilka icke kunna från öfriga dylika utgifter särskiljas.

Riksbankens upplåningsrörelse har under ifrågavarande år icke företett någon förändring af betydenhet. De på upp- och afskrifningsräkning insatta medlen, vid 1880 års ingång utgörande 4,59 millioner kronor på 1,988 räkningar, nedgingo under årets lopp till 3,85 millioner kronor på 2,261 räkningar, hvaremot depositionsmedlen från 17,64 millioner kronor på 3,064 bevis vid årsafslutningen ökats till 18,33 millioner kronor på 3,328 bevis. Afdelningskontorens andel i denna rörelsegren har under sagda år likasom tillföre varit obetydlig; dock torde böra uppmärksammas, att depositionerna vid afdelningskontoret i Göterborg ökades med

närmare en half million kronor och uppgingo vid innevarande års ingång till något öfver 700,000 kronor.

I § 14 af senast afgifna revisionsberättelse angående Riksbanken finnes i korthet omförmäldt, att Riksbanken deltagit såväl uti det af Riksgäldskontoret för konvertering af en del utaf statens som uti det af allmänna hypoteksbanken för konvertering af en del utaf hypoteksbankens skulder under år 1880 upptagna lån; och har Utskottet ansett sig nu böra något närmare redogöra för hithörande ärenden.

Hvad först beträffar statens ifrågavarande lån, som med en räntefot af 4 procent afsetts dels till konvertering af äldre för jernvägsbyggnader upptagna lån, dels ock till fyllande af statens lånebehof under konverteringstiden, har, enligt ett den 18 Mars nästlidna år uppgjort kontrakt, om detta låns öfvertagande bildat sig ett konsortium, hufvudsakligen bestående af engelska, franska och tyska bankirer, vid förhandlingarna företrädt af Sveriges Riksbank och skandinaviska kreditaktiebolaget, hvilka hvardera ingått i konsortiet för en åttendedel af hvad samtliga långifvarne åtagit sig.

Den första emissionen af nyssnämnda lån, som är afsedd för konverteringen af 1864 års $4\frac{1}{2}$ procents statslån i pund sterling och 1866 års i thaler preussisk kurant utställda 5 procent statslån jemte en till 5 millioner kronor beräknad ny upplåning, har blifvit bestämd att uppläggas till belopp motsvarande 2,200,000 pund sterling, och komma de till denna låneemission hörande obligationer, som dagtecknats den 1 April 1880, att öfvertagas af ofvan bemälde långifvare till en kurs af 95 procent jemte godtgörande af upplupen, icke förfallen ränta; varande omförmälda tvenne äldre lån uppsagda till återbetalning: 1864 års den 15 och 1866 års den 1 April innevarande år med långifvarne inrymd rätt att i och för konverteringens underlättande före nämnda förfallotider ifrån Riksgäldskontoret mot redovisningsskyldighet och särskild säkerhet, om sådan erfordras, utbekomma obligationer af det nya lånet. På grund af detta medgifvande hafva utaf Riksbankens och skandinaviska kreditaktiebolagets till sammanlagdt 550,000 pund sterling uppgående andelar uti första emissionen af nu ifrågavarande konverteringslån blifvit i olika poster till försäljning genom Hrr Hambro & Son i London ställdt till deras förfogande ett obligationsbelopp af tillhoppa 412,720 pund sterling, deraf det allra största beloppet torde vara afyttradt.

Beträffande de öfriga statslånen, som äro afsedda att framdeles konverteras, nemligen 1858, 1860 och 1861 årens lån, hafva förenämnda långifvare förbehållit sig, till den 15 Mars innevarande år, optionsrätt till öfvertagande med förut bestämda andelar af de för konverteringen af dessa lån erforderliga belopp, hvarjemte de äfven erhållit företrädesrätt att få med Riksgäldskontoret underhandla om konvertering af 1860 och 1870 årens svenska 5 procent statslån, när den, enligt de för dessa lån gällande bestämmelser, kan utföras.

I afseende å konverteringen af allmänna hypoteksbankens fem procent obligationer blef derom under den 18 Mars 1880 afslutadt kontrakt. Enligt detsamma omfattar berörda konvertering 72 millioner af nämnda banks fem procent obligationer tillhörande 1864, 1869 och 1871 årens lån, deraf hälften förfallande den 15 Januari och den andra hälften den 15 Juli innevarande år, och är för ändamålet af hypoteksbanken upplagd en serie $4\frac{1}{2}$ procentsobligationer till belopp af 75 millioner kronor, dagtecknade den 15 Juli 1880 och försedda med halfårskuponger för den 15 Januari och den 15 Juli samt ställda att inlösas efter utlottning under 75 år med rätt för hypoteksbanken att efter 15 år öka utlottningen eller uppsäga alla kvarvarande obligationer till inlösen; hvarjemte kontraktet innehåller bestämmelse, att de nya obligationerna skulle hembjudas innehafvarne af de till återbetalning utlottade fem procent obligationerna till utbyte efter en kurs af $96\frac{1}{2}$ procent, om begagnande af hvilket anbud anmälan dock i sådant fall bort inom April månads utgång sistlidna år vara gjord. Af konverteringsbeloppet öfvertog hypoteksbanken sjelf en tredjedel, eller 24 millioner, och för återstoden bildades ett konsortium, i hvilket Riksbanken ingick för 9 millioner kronor. Utöfver nämnda belopp har dock Riksbanken jemte en annan inhems konsortialdeltagare sedermera fått af öfrige konsortialdeltagare på sig till hälften hvardera öfverlåtet desse senares till nominelt belopp af 2,813,300 kronor uppgående andelar i osålda obligationer, tillhörande ifrågavarande konverteringslån. Derjemte har Utskottet ansett sig böra omförmåla att då, enligt ofvan berörda aftal, konsortiet förbundit sig öfvertaga ett belopp $4\frac{1}{2}$ procent obligationer, nominelt lika med två tredjedelar af de utlottade, men till konvertering icke anmälda fem procent obligationerna, Riksbanken till följd häraf dels redan mottagit, dels har att i början af nästinstundande Juli månad i $4\frac{1}{2}$ procent obligationer emottaga nominelt 2,411,400. kronor.

Med hänvisande till hvad i § 31 af fullmäktiges berättelse finnes omförmäldt rörande kommissionsverksamheten vid de särskilda riksbankskontoren får Utskottet, sedan fullständiga redogörelser öfver denna verksamhet under sistlidna år numera ingätt, meddela att under detsamma

vid Riksbankens hufvudkontor fullgjorts 23,248 uppdrag med ett värdebelopp af närmare 40 millioner kronor,

vid afdelningskontoret i Göteborg 8,540 uppdrag med ett värdebelopp af 3,25 millioner kronor,

vid afdelningskontoret i Malmö 3,938 uppdrag med ett värdebelopp af något öfver 5,70 millioner kronor,

vid afdelningskontoret i Luleå 1,689 uppdrag med ett värdebelopp af 1,97 millioner kronor,

vid afdelningskontoret i Visby 113 uppdrag med ett värdebelopp af något öfver 143,000 kronor och

vid afdelningskontoret i Östersund under de tre månaderna af dess verksamhet nästlidna år 91 uppdrag med ett värdebelopp af närmare 104,000 kronor.

Vid jämförelse af dessa siffror med deremot svarande för föregående år visar sig att kommissionsverksamheten fortfarande är i en icke oväsentlig tillväxt.

I afseende å Södertelje kanabolags skuld till Riksbanken, hvarom i § 36 af senaste revisionsberättelse förmäles, hafva fullmäktige till Banko-Utskottet inkommit med framställning om uppgörelse mellan Riksbanken och kanalbolaget af denna bolagets skuld; och torde i anledning af denna framställning Utskottet framdeles under riksdagen med betänkanke i denna fråga inkomma.

Enahanda torde ock komma att blifva förhållandet med ett eller annat af de önskningsmål, nästlidna års revisorer öfver afdelningskontorets i Göteborg förvaltning uti sin berättelse framställt och hvilka finnas i den till Riksdagen afgifna, ofvan omförmälda tryckta revisionsberättelsen upptagna.

Nästlidna års Riksdag beviljade fullmäktige i Riksbanken ansvarsfrihet för förvaltningen af detta verks såväl hufvud- som afdelningskontor

under år 1878 äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från den 15 Januari 1879 till samma dag 1880. De sistnämnda år härstädes församlade revisorer, hvilka granskat Riksbankens räkenskaper för år 1879, hafva i sin berättelse anmält, att de emot Riksbankens förvaltning icke haft något att erinra, och de till granskning af afdelningskontorens räkenskaper utsedde revisorer hafva uti sina berättelser tillstyrkt ansvarsfrihet för dessa kontors styrelser. Med afseende härå, och då Banko-Utskottet vid den nu verkställda granskningen funnit fullmäktige hafva med omsorg och nit fullgjort det dem lemnade uppdrag, hemställer Utskottet,

att ansvarsfrihet må beviljas fullmäktige i Riksbanken för förvaltningen af bankens såväl hufvudsom afdelningskontor under år 1879, äfvensom för de beslut och åtgärder, hvilka finnas antecknade i fullmäktiges protokoll från den 15 Januari 1880 till och med samma dag innevarande år.

Stockholm den 14 Februari 1881.

På Utskottets vägnar:

J. J. EKMAN.